

CELAL BAYAR'IN VEFATININ TÜRK BASININA YANSIMASI

Canan SARIYAR SEZAN*

Öz

Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü cumhurbaşkanı olan Celal Bayar, II. Abdülhamid, Meşrutiyet, Balkan Savaşı, Cumhuriyetin ilanı ve Tek Parti dönemi, çok partili hayata geçiş, 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, İkinci Dünya Savaşı gibi çok büyük çalkantıların yaşandığı bir sırda yaşamıştır. Çok partili hayata geçişe imkân sağlayan çalışmaların etkin simaları arasında yer almıştır. Darbeyle indirilip ölüm cezasına çarptırılan cumhurbaşkanı olarak tarihe geçmiştir.

Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk sivil cumhurbaşkanı olan Celal Bayar'ın ölümünün Türk basınındaki yankıları incelenmiştir. Dönemin en yüksek tirajlı gazeteleri olan Hürriyet, Milliyet, Güneş ve Vatan Gazetelerinde Celal Bayar'ın vefatı ile ilgili haberler taranmıştır. Farklı bakış açılarına yer vermek düşüncesiyle yerel gazeteler de incelenmiş ve örnek olarak Konya'da çıkarılan Anadolu'da Bugün, Konya Postası ve Yeni Meram adlı gazeteler de çalışmanın kaynakları arasında kullanılmıştır. Bu gazeteler Ankara Milli Kütüphane, Selçuk Üniversitesi Kütüphanesi ve Konya İl Halk Kütüphanesi'nden tedarik edilmiştir.

Türkiye'nin cumhurbaşkanlığını yapmış önemli bir şahsiyetin ölüm haberi gazetelerde sıklıkla ele alınmıştır. Hastalandığı ilk günden itibaren öldüğü güne kadar durumu hakkında hemen her gün ayrıntılı bilgi verilmiştir. Celal Bayar'ın ölümü ile çok hassas bir tutum sergileyen Türk basını, sonraki günlerde de bu tutumunu sürdürmüş onunla ilgili sayısız makalelere yer vermiştir.

Anahtar Kelimeler

Celal Bayar, Cumhurbaşkanı, Vefat, Demokrat Parti, Türk Basını

* Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Öğretim Üyesi, Batman/ Türkiye
canan.sezan@batman.edu.tr
Orcid No: 0000-0002-5374-7103
Makalenin Gönderilme Tarihi: 01.12.2019
Makalenin Kabul Tarihi: 24.12.2019
Makalenin Yayınlanma Tarihi: 25.10.2020
Makalenin Türü: Araştırma

REFLECTIONS OF CELAL BAYAR'S DEATH IN TURKISH PRESS

Abstract

Third president of Turkey Celal Bayar, and Abdulhamid II lived in a century of great turmoil and witnessed great events such as Constitutional Monarchy, the Balkan War, the declaration of the Republic and the Single Party period, the transition to multi-party life, the military coup of May 27 1960 and the Second World War. Bayar was among the effective figures of the works that enable transition to multi-party life. He went down in history as the president who was brought down by a coup and sentenced to death.

The reflections of his death in Turkish press, as the first civil president of Republic of Turkey, were examined in this study. News about the death of Bayar were scanned in top-circulated papers of the period such as Hürriyet, Milliyet, Güneş and Vatan. Local newspapers were also examined with the idea of giving different perspectives and, as an example, the newspapers Anadolu'da Bugün, Konya Postası and Yeni Meram, which were published in Konya, were used as sources of the study. These newspapers were supplied from Ankara National Library, Selçuk University Library and Konya Provincial Public Library.

As an important figure, the death of Bayar was dealt by the newspapers frequently. Detailed information was given about his condition almost every day from the first day he got sick until the day he died. The Turkish press, which displayed a very sensitive attitude with the death of Celal Bayar, continued this attitude in the following days, and included numerous articles about him.

Keywords

Celal Bayar, President, Death, Democrat Party, Turkish Press

GİRİŞ

16 Mayıs 1926'da başlayan Ağrı isyanları birbirinin devamı niteliğinde 4 yıl sürmüş ve Ekim 1930'a kadar devam etmiştir. Başlangıçta ülke içinde başlayan hareket özellikle son yılı olan 1930'da neredeyse tamamen İran'dan gelen aşiretlerin desteği ile sürmüş ve en şiddetli çatışmalar 1930'da gerçekleşmiştir. (Polat, 2007:15)

Asıl adı Mahmut Celalettin olan Bayar, 16 Mayıs 1883 tarihinde Umurbey Köyünde doğmuştur. Ailesi Plevne Türklerinden olan Bayar'ın¹ annesi, Emine Hanım, babası, İstanbul İlâhiyat Akademisi ve Darulmuallim Koleji mezunu olan Abdullah Fehmi Efendi'dir. İleri görüşlü bir aydın olan babası Maarif Nezareti tarafından Bursa Vilâyeti'nin Gemlik Kazası'nın Umurbey Köyü Rüştüyesi Başöğretmenliği 'ne tayin edilmiş ve aynı kazada müftülük görevi ile din adamlığı mesleğini de icra etmiştir (Nergiz, 2017: 35). Bayar'ın eğitimi ile de bizzat kendi ilgilenmiş hatta oğluna Arapça Farsça dersleri vermiştir (Akşit, 1987: 31).

Bayar, Bursa'da İpek Meslek Yüksek Okulu ve College Francais de l'Assomption'da eğitimini alarak memuriyet yaşamına atılmıştır (https://www.tcgb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/tarih: 12.03.2019). Ziraat Bankası'nın Mudanya Şubesi'ndeki boş bir kadro için açılan sınavı kazanmış fakat bankanın Bursa Şube Müdürü oraya bir başkasını düşündüğünü belirttiği için bir süre bekletildikten sonra Bursa Şubesine veznedar olarak atanmıştır. 1905 yılında Ziraat Bankasından istifa eden Bayar, Alman sermayeli Deutsche Orient Bank'ta çalışmaya başlamıştır (Şenşekerci, 2000: 26). Bursa'da bu bankada çalışmalarını sürdüren Bayar, İttihad-ı Milli Bank'ta çalışırken İnegöllü Refet Beyin kızı Reşide Hanım ile evlenmiş bu evlilikten 3 çocuk sahibi olmuştur (Saray, 2013: 10).

Bursa'nın meyve sebze şehri olması dolayısıyla, yetiştirilen ürünlerin İstanbul'a götürülmesi zordu. Bayar, hiç vakit kaybetmeden Bursa'nın varlıklı kişileriyle görüşmüş ve bir şirket kurmuştur. Bu şirket Bursa'da kurulan ilk anonim şirketi olmuştur. Ticari girişimleri sadece bununla kalmamış Nilüfer çayı üzerine bir köprü yapılmasına da öncülük etmiştir. Ayrıca Türkiye'nin ilk "üretim kooperatifini" İzmir'de, palamut üreticileri için kurmuştur (Bozdağ, 2005: 15-16).

¹ Celal Bayar'ın adı 1934 yılında Soyadı Kanununca soy ismini belirleyene kadar Mahmut Celâl Bey, Mahmut Celâlettin Bey ya da sadece Celâl Bey ismiyle geçmektedir. Cemal Kutay, Uç Devirden Hakikatler, Alağaoğlu Yayıncılık, İstanbul 1982, s. 38.

I.SİYASİ HAYATI

Celal Bayar, 1907 yılında İttihat ve Terakki'ye girerek siyasi hayatına başlamıştır (Demirel, 1999: 5). Talat Paşa tarafından Ege Bölgesi'ndeki İttihat ve Terakki'nin etkinliğini artırmak için özel bir görevle İzmir'e gönderilmiştir (Kocatürk, 1986: 327). Bayar, İzmir'de İttihat Terakki'nin önde gelen bir ismi olarak görev yapmıştır (Demir, 2012: 53-78). Birinci Dünya Savaşı'nda yaşanan mağlubiyetle İttihat ve Terakki Partisi kendini feshetmiş, partinin alt kadroları Teceddüd Fırkası'nı kursa da Bayar, bu partiye katılmamıştır. 1918'de İttihat ve Terakki'den arkadaşı Dr. Nazım ve Vali Rahmi Bey'le Celal Bayar, İzmir'de Halka Doğru Cemiyetini kurmuşlar ve aynı isimde bir mecmua yayınlamışlardır. Mecmuanın sorumlu yazı işleri müdürlüğünü Turgut Alp müstear ismiyle Bayar üstlenmiştir. Bu dergi yayımlandığı süreçte Celal Bayar düzenli olarak yazılarına da devam etmiştir (Bozdağ, 1986: 13-14).

1918 yılında İzmir Müdafaa-i Hukuk-i Osmaniye Cemiyeti'ne katılmıştır. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra Yunan işgalinin başlayacağını, işgal başlamadan önce öngörerek silahlı mücadele için çalışmalarına başlamıştır. Bu sebeple bir takım hoca elbisesi olarak "Galip Hoca" ismiyle milli mücadele uğruna hocalığa başlamıştır (Şenşekerci, 2000: 60). Yürüttüğü faaliyetlerle Kuvay-ı Milliye komutanları ve Heyet-i Milliyeler üzerinde güven yarattığından önemli bir aktör haline gelmiştir.² İstanbul'da toplanan Son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne Saruhan Milletvekili olarak seçilmiş ve Misak-ı Millînin kabulünden sonra, İtilaf Devletleri'nin İstanbul'u resmen işgal ederek, Meclisi dağıtması üzerine, Mustafa Kemal Paşa tarafından 23 Nisan 1920'de Ankara'da kurulan TBMM'ye iştirak etmiştir (Özgen, 2007: 1).

TBMM'de mebusların isim yazarak tercihlerini belirttikleri 10 Ağustos 1920'de yapılan seçimde Bayar, 125 oy ile İktisat Vekâleti Vekilliğine seçilmiştir (TBMMZC, 1920: 185). Ülkenin iktisadi politikalar üzerinde yoğun bir çalışma temposu içerisinde olan Bayar, 2 yıl sonra hiçbir gerekçe göstermeden İktisat Vekilliği'nden istifa etmiş ve 6 Şubat 1922 tarihinde yapılan toplantıda 124 oy ile Hariciye Vekâleti Vekili seçilmiştir (Birlik, 2011: 86). 30 Ağustos Zaferi ile İstiklal Savaşı'nın tamamlanması üzerine, Lozan Barış Müzakerelerine giden heyette müşavir olarak yer alan Bayar, Cumhuriyet'in ilanından sonra Mübadele İmar ve İskân Bakanlığı yapmıştır. Mustafa

² Atatürk Nutuk'ta Celal Bey'in yararlılıklarını şu sözlerle anlatmıştır: İzmir'den ad ve kıyafet değiştirerek o bölgeye gitmiş olan Celal Bey (İzmir Milletvekili Celal Bey'dir)'in gayret ve fedakârlığı anılmaya değer. Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, 2007, s. 309.

Kemal Paşa'nın teklifi üzerine, 1924'te istifa ederek İş Bankası'nı kurmuştur (Aysan, 1997: 1). Devletin geniş desteğini alarak kurulan İş Bankası, ülkede milli bankacılığı yaratmak, milli kuruluşların ihtiyacını karşılamak gibi görevler üstlenmiş ve Merkez Bankası'nın kuruluşunda rol oynamıştır (Ülken, 1981: 88).

9 Eylül 1932 yılında İktisat Vekili olarak seçilen Celal Bayar, sanayileşme konusunda ülke için önemli adımlar atmıştır. Çeşitli fabrikaların kuruluşuna öncülük etmiş, işçi haklarının korunması için İş Kanunu hazırlayarak, mecliste kabul edilmesini sağlamıştır (Özgen, 2007: 118). 1937 yılında ise İsmet İnönü'nün istifası üzerine Atatürk tarafından başbakanlığa getirilen Celal Bayar, Atatürk'ün vefatına kadar bu vazifeyi yürütmüştür. Atatürk'ün vefatıyla İsmet İnönü Cumhurbaşkanı seçilmiş, Celal Bayar da 3 ay süreyle Başbakanlık yapmış ve sonra istifa etmiştir (Özgen, 2007: 178). 1946 yılına kadar siyasetin içinde bulunmasına rağmen aktif bir görevde yer almamıştır.

II. Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından ülkede gelişen muhalefet hareketinin siyasete demokratik yollarla yansması ve iktidarın da bu yolla değişmesi için 7 Ocak 1946'da Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü tarafından Ankara'da Demokrat Parti kurulmuştur (Sarıyar, 2018: 7). Dört kurucu toplanıp aralarında Celal Bayar'ı parti başkanı olarak seçmişlerdir. 14 Mayıs 1950 de yapılan seçimde DP oyların % 53,3 ile 416 milletvekili kazanırken, CHP oyların % 39,9 ile 69 milletvekili kazanmıştır (Akşin, 2004: 226). DP meclis grubu ilk toplantısını 20 Mayıs 1950 günü yapmış ve toplantıda Celal Bayar Cumhurbaşkanlığı'na aday gösterilmiştir. TBMM, 22 Mayıs 1950 günü toplanarak Cumhurbaşkanı ve meclis başkanını seçmiştir. Buna göre Türkiye'nin üçüncü Cumhurbaşkanlığına Celal Bayar, başbakan ve parti genel başkanlığına da Adnan Menderes seçilmiştir (Yücel, 2001: 79). Cumhurbaşkanlığı döneminde dış politika ile yakından ilgilenmiş, Kore'ye asker göndererek, NATO'ya üye olunmasını sağlamış, ilk askeri Türk Birliği Kıbrıs'a göndermiş, Londra Antlaşması ile Kıbrıs'taki Türk haklarını korumaya almıştır. 27 Mayıs 1960'da Türk Silahlı Kuvvetlerinden bir grup albay ve daha alt rütbeli subaylar tarafından gerçekleştirilen darbe ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar tutuklanarak görevinden alınmıştır (Sarıyar, 2018: 16).

15 Eylül 1961'de Cuntacıların kurduğu özel mahkeme olan Yassıada Mahkemesi tarafından idama mahkûm edilmiştir. Yaşı nedeniyle idam cezası daha sonra müebbet hapse çevrilmiş ve Yassıada'dan Kayseri bölge cezaevine nakledilmiştir. 7 Kasım 1964 tarihinde rahatsızlığı nedeniyle serbest bırakılan Bayar, 7 Temmuz 1966'da da dönemin cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından, Anayasa'nın 97. maddesinde yazılı sebeplere dayanı-

arak affedilmiştir (https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/ tarih: 12.03.2019).

II.CELAL BAYAR'IN ÖLÜMÜ VE TÜRK BASINI

Türkiye Cumhuriyeti'nin 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın vefat haberi dönemin basın hayatında büyük bir yer bulmuştur. Bayar, hayata gözlerini kapatmadan 2 gün önce ciddi rahatsızlığı sebebiyle hastaneye kaldırılmıştır. Bayar'ın 20 Ağustos 1986'da hastaneye kaldırılması ile ilgili ilk haberi yapan Hürriyet Gazetesi, *Bayar Hasta* manşetini kamuoyuna duyurmuştur. Gazetenin haberine göre 104 yaşındaki Bayar: aşırı sıcaklar yüzünden yorgun düşmüş ve rahatsızlanmış bu sebeple özel hemşiresi tarafından arife günü serum takılmıştır. Bayramda sağlık durumunda düzelme görülse de doktorlar sürekli olarak istirahat etmesini istedikleri için Celal Bayar, ziyaretçilerini kabul edememiştir (*Hürriyet*, 20 Ağustos 1986).

Çiftelhavuzlar'daki Köşkü'nün üst katında yatak odasında dinlenen Celal Bayar'ı muayene eden Göztepe Hastanesi İkinci Dâhiliye Şefi Doçent Dr. Koptagel İlgün, Bayar'ın aşırı sıcaklar yüzünden su kaybettiğini bu sebeple serum taktıklarını belirtmiştir. Durumu hakkında bilgi veren doktoru, "Beyefendi şu anda istirahat ediyor. Bayramdan önce bir tek serum taktık. Daha sonra ilaçlarını ağızdan almaya başlayınca seruma gerek kalmadı. Şimdilik sağlık durumu iyidir. Ayrıca neşesi de gayet yerindedir" diye açıklamalarda bulunmuştur (*Hürriyet*, 21 Ağustos 1986).

21 Ağustos gecesi saat 3.00 civarında kalp yetmezliğinin artması sonucu ağırlaşan Bayar Haydarpaşa'daki İstanbul Göğüs, Kalp ve Damar Cerrahi Merkezi'nin acil servisine kaldırılmıştır. Kardiyoloji Servisi doktorları Prof. Dr. Siyami Ersek başkanlığında Doç. Dr. Koptagel İlgün, Dr. Alpgün Sayman, Dr. Ali Mert, Dr. Ayhan Caner, Dr. Hikmet Tezel, Dr. Mehmet Aslan ile Bayar'ın aile doktoru Dr. Mahmut'un yer aldığı heyet yaptıkları konsültasyon sonucunda yoğun bakımda tutulmasına karar vermişlerdir.

Bayar'ın rahatsızlandığını öğrenen Başbakan Turgut Özal, Ankara'dan telefonla Bayar'ın damadı Dr. Ahmet Gürsoy'u arayarak geçmiş olsun dileklerini iletmıştır. Eski Başbakanlardan Süleyman Demirel'de hastane yetkililerinden devamlı bilgi aldığını belirterek şunları söylemiştir: "Sayın Bayar'ın rahatsızlığından haberim oldu. Biraz önce de doktorlar telefonla bana bilgi verdiler. Dolaşım sıkıntısı var dediler. İnşallah çabuk iyileşir." Temenisinde bulunmuştur (*Hürriyet*, 22 Ağustos 1986).

22 Ağustos sabahında Bayar'ın sağlık durumunu gazeteler manşetlerine şu şekilde yansıtmıştır. *Hürriyet*, *Eski Cumhurbaşkanı ağırlaştı*, *Bayar Yoğun Bakımda*, *Güneş*, *Bayar Komada* manşetinin altında, "Dün sabaha karşı Çiftelhavuzlar'daki evinde fenalaşan 104 yaşındaki Celal Bayar, hastaneye kaldı-

ıldı. Doktorlar, yoğun bakıma alınan Bayar'ın sağlık durumu hakkında endişe verici diyorlar." haberi yer almıştır. Ayrıca Göğüs Cerrahisi Merkezi Kardiyoloji Şefi Dr. Ayhan Caner, Güneş Gazetesi muhabirlerine şu açıklamayı yapmıştır: "Ağır bir akciğer ödemi geçiriyor. Kalbini sürekli olarak izliyoruz. Atardamarlarda oksijen düzeyi düşük. Tipik bir kalp yetmezliği var, kalp gereken kasılmayı yapamıyor ve dolayısıyla yeterli kanı vücuda pompalayamıyor. İlaçlara da hastamız henüz istenilen ölçüde cevap veremedi. Geldiğinden farklı ama yine de durumu kritik. Türkiye'de bulunmayan ve çok özel getirttiğimiz Dobutren adlı bir ilacı da kullandık. Solunumu makineyle yapıyor. Tansiyon için destekleyici haplar veriyoruz." diyerek gazetecilere durumu hakkında bilgiler vermiştir (*Güneş*, 22 Ağustos 1986).

Evde ve hastanede Bayar'ı bir saniye yalnız bırakmayan kızı Nilüfer Gürsoy ve damadı Ahmet Gürsoy, Bayar'ı ziyaret etmeye gelen DYP milletvekilleri Necla Tekinel, Doğan Kasaroğlu ve Turgut Gülez, İl Başkanı Yaşar Keçeli ile DYP'nin İstanbul adayı Gökhan Evliyaoglu o sırada hastanede olan Bayar'ın kimseyi kabul etmek istemediği gerekçesiyle geri çevirmişlerdir (*Güneş*, 22 Ağustos 1986). Bu olay Milliyet Gazetesi'nde "Celal Bayar'a giden DYP'liler kapıda kaldı" başlığıyla yayınlanmıştır. DYP'liler adına konuşan Keçeli, "bu ziyareti siyaset yapmak için gerçekleştirmedik. Yaşayan en büyük devlet adamına geçmiş olsun demek üzere buraya geldik. Nedense kimseyi göremedik, Sayın Bayar'da istirahat ettiği için içeri alınmadık. Nedenini anlayamadık herhalde ani bir işleri çıktı" diyerek siemlerini dile getirmişlerdir (*Milliyet*, 22 Ağustos 1986).

Türkiye'nin yaşayan en büyük devlet adamı, 3. Cumhurbaşkanı 104 yaşındaki Celal Bayar, 22 Ağustos 1986 Cuma günü 21.25'te hayata gözlerini yummuştur. 23 Ağustos sabahı ise ölüm haberi basında ciddi bir şekilde yerini almıştır. Hürriyet, duyduğu üzüntü ve saygıdan ilk sayfasını baştan sona kadar Bayar haberlerine ayırmış ayrıca her zaman kırmızı punto ile verdikleri gazetenin adını matem rengi olan siyaha boyamışlardır. Büyük harflerle "Bayar Artık Yok" manşetini atmıştır. Güneş, büyük harflerle "Bayar Öldü", Vatan, "Bayar Öldü, Anıtkabir'e Gömülmeli, manşetleriyle ölüm haberini duyurmuşlardır. 23 Ağustos haberlerine bakıldığında Milliyet'in Bayar'ın ölümünden haberi olmadığı görülmüştür. Diğer gazeteler ölüm haberini verirken, Milliyet, "Eski Cumhurbaşkanı'nın kalbi 5 dakika durdu, yeniden çalıştırıldı. Bayar çok ağır" şeklinde yayın yapmıştır. Bayar'ın ölüm haberini dünyaya ilk olarak duyuran ise Reuter Ajansı olmuştur. Bayar'ın hayat hikâyesini veren ajans, son resimlerinden birini de servise koymuştur (*Hürriyet*, 23 Ağustos 1986).

Bayar'ın ölümü bütün Türkiye'de derin üzüntü yaratmıştır. Kızı Nilüfer Gürsoy yaşadığı üzüntü sebebiyle güçlüğüle durabilmiş, Finlandiya'da yaşa-

yan kızı Dr. Emine Nazkari, dedesinin ölüm haberini alır almaz Helsinki'den İstanbul'a gelerek annesine destek olmuştur. Oldukça bitkin olduğu söylenen Nazkari, dedesinin ölümü ile ilgili olarak gazetecilere "Son derece üzgünüm" demekle yetinmiştir (*Milliyet*, 24 Ağustos 1986). Siyasiler ise Bayar'ın ölümü ile ilgili Milliyet'e şu röportajları vermişlerdir:

Mevhibe İnönü (İsmet İnönü'nün eşi): "Muhterem Celal Bayar'ın vefatına çok üzülüm. Paşamın Atatürk'ten kalan son arkadaşıydı. Beraber çalıştıkları günleri hatırlıyorum. Huzur içinde yatsınlar."

Süleyman Demirel (Eski Başbakan): "Merhum Bayar bir asırlık ömrünün hemen her anını devlete, millete, memlekete hizmetle geçirmiş mutlu bir fanidir. Yalnız Türkiye'de değil, dünyada eşine ender rastlanan bir devlet ve siyaset adamıydı."

Bülent Ecevit (Eski Başbakan): "Bayar'ın ölümü ile son çağ tarihimizin önemli bir kişiliği ve simgesi hayattan ayrılmış oldu. Celal Bayar üstün yeteneklerini her zaman karşıtlarına kabul ettirdi."

Rahşan Ecevit (DSP Genel Başkanı): "Tarihimizin önemli bir dönemini her yönüyle etkilemiş olan eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın hayattan ayrılışını derin bir üzüntü ile karşıladım."

Necmettin Karaduman (TBMM Başkanı): "Celal Bayar'ın ölümü ile Türkiye değerli bir devlet adamını ve Ulusal Mücadelenin unutulmaz kahramanlarından birini kaybetti. Aziz hatırası önünde saygıyla eğiliyor, milletimize ve kederli ailesine başsağlığı diliyorum."

Aydın Menderes (Adnan Menderes'in oğlu): "Bayar, büyük bir devlet adamı ve çok yönlü bir insandı. 1984 yılı sonbaharında Ankara'ya gelişlerinde annemi ziyaret etmek istediler. İki kat merdiveni çıkmayı göze alarak bize teşrif ettiler. Annemin halini, hatırını sorduktan sonra "Sizler için Menderes ailesi için yapabileceğim bir şey var mı?" diye sordu. Bunu hiç unutmam." diyerek duygularını paylaşmışlardır (*Milliyet*, 24 Ağustos 1986).

Bayar'ın ölüm haberi dış basında da üzüntü ile karşılanmıştır. Alman basınından Die Welt Gazetesi, eski Cumhurbaşkanı'nı Türk sağının akıl hocası olarak tanıtmıştır. Frankfurter Rundschau Gazetesi ise dünyanın en yaşlı politikacısı olduğunu belirterek politik yaşamından bahsetmiştir. İngiltere'nin ünlü gazetelerinden The Times Bayar ile ilgili uzun bir makale yayınlayarak Türk politikasının hayatta kalan son saygıdeğer kişisi olarak söz etmiştir (*Hürriyet*, 26 Ağustos 1986).

Devam eden günlerde Bayar'ın ölümü ve defin yeri basın gündemini oldukça meşgul etmiştir. Anıtkabir'e mi? Devlet Mezarlığı'na mı? doğum yeri olan Umur Bey'e mi defnedileceği konusunda tartışmalar yükselmiştir. *Hürriyet*, manşetini, *Bayar'ın gömüleceği yer zirvelerde 24 saat tartışıldı, Cenaze*

sorun oldu. şeklinde atarken, *Milliyet*, *Anıtkabir Değil, Umurbey* diyerek net bilgiyi vermiştir (*Milliyet, Hürriyet*, 24 Ağustos 1986).

Tarihçi, yazar ve Bayar'ı 50 yıl gibi bir süredir tanıyan yakın dostu Cemal Kutay, Güneş muhabirine Bayar'a şu öneriyi yaptığını: "Atatürk'ün yanına birisi gömülecekse, ilk gömülecek adam sizsiniz. Çünkü Atatürk size verdiği kıymeti kimseye göstermemiştir." Bunun üzerine ise Bayar'ın "Beni Atatürk'ün sağ yanına gömün ya da doğduğum köyüm Umurbey'e gömün" şeklinde vasiyette bulunduğunu açıklamıştır (*Güneş*, 24 Ağustos 1986).

Bayar ailesine yakın çevreler, Cumhurbaşkanı'nın yazılı bir vasiyetinin bulunmadığını, ancak sohbetlerinde defnedileceği yerin Anıtkabir, ya da doğduğu köy olan Umurbey olmasını istediğini öne sürmüşlerdir (*Milliyet*, 24 Ağustos 1986). Başbakan Özal, Cumhurbaşkanı Evren ile yaptığı görüşmeden sonra yasa gereği Anıtkabir'e defnedilemeyeceğini, eğer aile onaylarsa büyük bir devlet töreni ile Devlet Mezarlığı'nda toprağa verileceğini açıklamıştır. Fakat Hükümetin bu önerisi aile tarafından kabul görmemiştir. Bayar'ın kızı ve damadı "Babamızın yeri Atatürk'ün yanındı" diyerek buruk bir şekilde Görevli Bakan Zeki Yavuztürk'le yapılan görüşmeler sonunda Umurbey'de toprağa verilmesinde karar kılmışlardır (*Milliyet*, 24 Ağustos 1986).

Uzun süren tartışmalar sonucu Bayar'ın defnedileceği yer doğduğu köy olan Umurbey olarak belirlenmiş ve defin programı da açıklanmıştır (*Konya Postası*, 25 Ağustos 1986). Programa göre, Bayar'ın naaşı 26 Ağustos Salı günü saat 16.00'da uçakla Ankara'ya gönderilecek. 27 Ağustos Çarşamba günü TBMM'de katafalka konacak olan naaş 24 saat burada kaldıktan sonra 28 Ağustos Perşembe günü katafalktan alınarak resmi korte eşliğinde Maltepe Camii'ne getirilecek. Camide kılınan namazdan sonra devlet töreni ile defnedileceği Bursa'nın Umurbey köyüne gönderileceği duyurulmuştur (*Güneş*, 24 Ağustos 1986, *Yeni Meram*, 25 Ağustos 1986).

Bayar'ın defin tartışmaları Umurbey kararıyla son bulurken yerini yeni bir tartışma konusuna daha bırakmıştır. Bayar, Bayrağa sarılmalı mı sarılmamalı mı? Bu hususta en ayrıntılı habere Güneş'in sayfalarında yer verilmiştir. Cenaze sorunundan sonra, bayrak tüzüğündeki pürüz Bayar, Bayrağa sarılacak mı? isimli haberin devamı şöyledir:

17 Mart 1985 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanan "Türk Bayrağı Tüzüğü'nün 21. Maddesine göre Cumhurbaşkanlığı yapmış kişilerin cenaze törenlerinde tabutlarına bayrak örtülebileceği" belirtiliyor. Ancak aynı maddenin T şıkında bir başka açıklamada "Devlet aleyhine veya yüz kızartıcı mahiyette bir suç işlemekten hüküm giymiş olanların tabutlarına affedilmiş olsalar bile bayrak örtülemez" deniliyor. Bu durumda iki çelişki ortaya çıkmıştır. Bir görüşe göre Celal Bayar, Milli Mücadele

kahramanı ve eski Cumhurbaşkanı'dır. Tabutunun üstüne bayrak örtülmesi gerekir. Bir diğer görüşe göre, Celal Bayar, Yüksek Adalet Divanı'nca Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasası'nı cebren taşıyır ve tebdil ve ilgadan dolayı Türk Ceza Kanununun 146/1 maddesi gereğince idama mahkûm edilmiştir. Cezası yaş durumundan müebbet hapse çevrilmiştir. Sağlık durumu göz önünde bulundurularak cezaevinden çıkmış, daha sonra da suçu affedilmiş olsa bile Bayrak örtülemez. Türk Bayrağı Tüzüğü'nün 21. Maddesinin T şıkkı bunu önler (Güneş, 26 Ağustos 1986).

Özellikle gazeteciler için bu iki ayrı görüşün sonucu merak konusu olurken, ilgililer ise konu hakkında sorulan soruları cevapsız bırakmışlardır. Fakat yapılan törenlerde tabutun Türk Bayrağı'na sarılı bir şekilde gelmesi, tartışmaların son bulmasına sebep olmuştur.

Celal Bayar için yapılan devlet töreni 27 Ağustos saat 9.00'da başlamıştır (*Anadolu'da Bugün*, 28 Ağustos 1986). TBMM'deki katafalktan alınarak Harp Okulu öğrencilerinin taşıyacağı top arabasına yerleştirilen Bayar'ın arkasından ailesiyle birlikte Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile protokolü oluşturan kalabalık, sivil ve askeri erkân da yürümüştür. Saat 11.00'da başlayan resmi törene Süleyman Demirel ve eski AP'liler saat 10.15'de TBMM'ye gelirken, Başbakan Turgut Özal 10.30'da, ana muhalefet lideri Erdal İnönü 10.45'de, Cumhurbaşkanı Kenan Evren 10.55'de protokoldeki yerlerini almıştır. Törende, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni temsilen Başbakan Derviş Eroğlu ve Ankara'daki yabancı misyon temsilcileri de yer almıştır. Ayrıca Süleyman Demirel, Naim Talu, eski DP'lilerden Ferruh Bozbeyli, Faruk Sükan, HDP Genel Başkanı Mehmet Yazar ve DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk törende bulunmuşlardır (*Milliyet*, 29 Ağustos 1986).

Bayar'ın naaşı törene katılanlar eşliğinde, iki saat süren bir yürüyüşün ardından Maltepe Camii önüne getirilmiştir (*Anadolu'da Bugün*, 25 Ağustos 1986). Burada tabut musalla taşına konulmuş ve cenaze namazı kılınana kadar askerler başında nöbet tutmuştur. Namazın kılınmasından sonra ise Bayar'ın naaşı eller üzerinde cenaze arabasına taşınmıştır (*Milliyet*, 29 Ağustos 1986).

Ankara'da devlet töreni yapılırken Bayar'ın defnedileceği Umurbey'de ise son hazırlıklar tamamlanmıştır. Celal Bayar Müzesinin bahçesinde mezar kazılmış ve defin için gerekli bütün hazırlıklar yapılmıştır. *Milliyet*'in haberine göre, vakfa ait müze ve kütüphane binalarının önünde düzenlenen alana Bayar için 2*1.25*1,30 metre boyutlarında mezar hazırlanmıştır. Daha sonra yapılacak anıt-mezar ve Umurbey'e taşınması düşünülen diğer aile fertleri de göz önüne alınarak mezar, alanın ortasına kazılmıştır. Mezarın iç çevresine yerleştirilecek mermer bloklar, bir firma tarafından bağışlanmış ve

mezar kazılırken bütün Umurbeyliler Bayar'ın mezarına birer kazma vurarak katkıda bulunmuşlardır (*Milliyet*, 29 Ağustos 1986).

Bayar'ın naaşı 28 Ağustos saat 10.00'da askeri bir uçakla Ankara'dan Bursa'ya gelmiştir. O gün çıkan gazetelerin sayfalarında *Bayar, köyüne döndü*, *Bayar son yolculuğuna uğurlandı*, *Bayar defnedildi* manşetleri yer almıştır. Bayar'ın naaşı Bursa'ya getirildiğinde yanında kızı, damadı, torunları, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk ile Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe de gelmiştir. Bursa Havaalanında Celal Bayar'ı karşılama törenine TBMM'yi temsilen Başvekili Halim Aras ve Başbakanlık Divan üyeleri ile bazı parlamenterler, HDP Genel Başkanı Mehmet Yazar da katılmıştır. Askeri törenle karşılandıktan sonra açık bir askeri araç üzerinde yola çıkarılan Bayar'ın Türk bayrağına sarılı tabutu 1.5 saatlik bir yolculuktan sonra Umurbey'e varmıştır. Saat 12.00'de askerler tarafından taşınan Bayar'ın tabutu, Atatürk büstünün karşısında bulunan ve "Atatürk, seni sevmek milli bir ibadettir" şeklinde kendi sözü yazılı bulunan levhanın altında hazırlanan yeşil çuha kaplı katafalka konulmuştur (*Milliyet*, 30 Ağustos 1986).

Umurbey'e gelen bütün siyasi isimler ve halk, yakalarına Celal Bayar'ın Kayseri cezaevindeyken demir parmaklıklar arasında çekilmiş bir fotoğrafını iliştirmişlerdir. Fotoğrafın altına Bayar'ın doğum ve ölüm tarihi de yazılmıştır. Kılınan namazın ardından sıkı bir koruma çemberine alınan Bayar'ın tabutu binlerce kişinin elleri üstünde 200 metre aşağıdaki mezara götürülmüş ve üzerine yurdun çeşitli yerlerinden gönderilen 100 dolayında naylon torbaya konmuş toprak serpilmiştir (*Milliyet*, 30 Ağustos 1986).

Bayar'ın cenaze törenine katılım çok büyük çapta gerçekleşmiştir. Milliyet'in haberine göre 3 bin 19 olan Umurbey'in nüfusu cenaze nedeniyle 10 bini geçmiştir. Aşırı kalabalık nedeniyle kasabada güvenlik önlemleri alınmış, itfaiye ve sağlık ekipleri de muhtemel bir olaya karşı hazır bekletilmiştir (*Milliyet*, 30 Ağustos 1986).

Dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın vefatıyla ilgili olarak günlüğüne şu notları yazmıştır:

22 Ağustos 1986: İki gündür hastanede koma halinde bulunan Celal Bayar'ın vefat haberini getirdiler. Yemekte Başbakan Özal da vardı. Nasıl bir merasim yapılması hakkında direktifimi öğrenmek istediler. Ben de rahmetli Cevdet Sunay'a ne yapılmışsa aynı yapıalım, dedim, öyle kararlaştırdık. Rahmetli 104 yaşına kadar yaşadı. Bu kadar ömür kime nasip olur?"

28 Ağustos 1986: günü yazdıklarında ise cenaze töreninden şu şekilde bahsetmiştir: "Bugün kaldırılan Bayar'ın cenazesine ben de Maltepe Camii'ne kadar yaya olarak gittim. Yol boyu çok kalabalık vardı. Maltepe Camii'nde merasim sona ereceğine yakın Bayar'ın kızı Nilüfer Gürsoy, kocası ve kızı ile yanıma gelerek, babası için düzenlenen bu törenden duydukları

memnuniyeti tekrar tekrar dile getirip teşekkür ettiler” (Evren, 1994: 304-305).

SONUÇ

Cumhuriyet tarihinin her sayfasında imzası bulunan ve uzun hayat yolculuğunda cumhurbaşkanlığı dâhil, başbakanlık, bakanlık ve bürokrasinin pek çok yerinde çeşitli görevler alan Celal Bayar, 22 Ağustos 1986 Cuma günü 21.25’te Dr. Siyami Ersek Göğüs ve Kalp Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde ebedi hayata intikal etmiştir. Bütün yurttta üzüntü yaratan Bayar’ın ölüm münasebetiyle bayraklar yarıya kadar indirilmiş ve TRT’nin yayınları ağırlaştırılmıştır. Defin işlemleri için çeşitli düşünceler ortaya atılsa da Ankara ve Umurbey’de düzenlenen cenaze törenlerinin ardından kendi köyü olan Umurbey’de kabrine konulmuştur.

Bayar’ın vefat haberi Türk basınında büyük yankılar uyandırmıştır. Hasta düştüğü ilk günden defin işlemlerinin gerçekleştirildiği güne kadar bütün gazeteler, yaşanan gelişmeleri gün gün okuyuculara ulaştırmıştır. Bayar hakkında haber ve yazılar yayımlayan gazetelerin hepsi de onun ölümünün Türk Dünyası için önemli bir kayıp olduğu yönünde hemfikirdir. Onun için gazetelerinde sayfalar ayırmışlar, fotoğraf albümleri ile birlikte hayatından kesitler de sunmuşlardır.

Gazetede çıkan haberler ve makaleler Celal Bayar’ın ölümünden sonraki günlerde de devam etmiştir. Bayar’ın yürütmüş olduğu siyasi faaliyetler makalelerde anlatılmış, aile bireyleri ve onu yakından tanıyan dostlarıyla yapılan röportajlara yer verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin üçüncü Cumhurbaşkanı, ilk Meclisin son üyesi ve dönemin en yaşlı siyaset adamı Celal Bayar ölümünden sonra da her yıl anılmaya devam etmiştir.

KAYNAKÇA

Gazeteler

- Anadolu'da Bugün
- Güneş
- Hürriyet
- Konya Postası
- Milliyet
- Vatan
- Yeni Meram

Meclis Tutanakları

- TBMM Zabıt Ceridesi, (10 Ağustos 1920). Devre 1, Cilt 3, s. 185.

Tetkik Eserler

- Akşin, Sina (2004). *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi (1789-1980)*, İmaj Yayıncılık, Ankara.
- Akşit, Baha (1987). *Kısaca Celal Bayar*, İstanbul Yayınevi, İstanbul.
- Atatürk, Mustafa Kemal (2007). *Nutuk*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi.
- Aysan, Mustafa (1997). *Celal Bayar ile Sohbet: Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yüksek Öğrenim Vakfı, Manisa.
- Bayar, Celal (1967). *Bende Yazdım Milli Mücadeleye Giriş-6*, Baha Matbaası.
- Birlik, Gültekin Kamil (2011). *Milli Mücadeleden Cumhurbaşkanlığına Kadar Celal Bayar (1919-1950)*, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Bozdağ, İsmet (2005). *Bilinmeyen Yönleriyle Celal Bayar Türk Milletinin Vasiyet*, Emre Yayınları, İstanbul.
- Demir, Şerif (2012). "Millî Mücadelede Celal Bayar 1919 1923", *İ.Ü. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, S.15-16, s.53-78.
- Demirel, Yücel A. (1999). *Celal Bayar Kayseri Cezaevi Günlüğü*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Evren, Kenan (1994). *Zorlu Yıllarım*, 2.Cilt, Milliyet Yayınları, İstanbul 1994.
- Kutay, Cemal (1982). *Üç Devirden Hakikatler*, Alağaoğlu Yayıncılık, İstanbul.
- Nergiz, Ahmet (2017). *Türk Siyasal Hayatında Celâl Bayar'ın Söylemsel Açından Rolü ve Etkisi (1946-1960)*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın.
- Özgen, İhsan Fuat (2007). *Cumhuriyet Döneminde Celal Bayar'ın Siyasi ve İktisadi Faaliyetleri (1923-27 Mayıs 1960)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Saray, Mehmet (2013). *Celâl Bayar'la Son Röportaj*, Postiga Yayınları: İstanbul.

- Sarıyar, Canan (2018). *Demokrat Parti Döneminde Kadın Gazetesi (1950-1960)*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya.
- Şenşekerci, Erkan (2000). *Türk Devriminde Celal Bayar (1918-1960)*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Utkan Kocatürk (Mart 1986). "Celal Bayar'la Bir Konuşma", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, c. II, s. 5, s. 327.
- Ülken, Yüksel (1981). *Atatürk ve İktisat*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Yücel, M. Serhan (2001). *Demokrat Parti*, Ülke Yayınları, İstanbul.

İnternet Kaynakları

- https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/ Erişim Tarihi: (12.03.2019).

EKLER

Ek 1. Türkiye Cumhuriyeti, III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar.

SEN SEVİMEZ MİLLİ BAŞETTİN

İYİLERİ YAKIN KAVRANMIŞTIN

Asırlık kalp, gece durdu

Bayar, kendini anlatıyor

"Bu kadar uzun süre, bu kadar büyük görevleri üstlenmiş bir insanın, bu kadar uzun süre bu kadar büyük görevleri üstlenmiş bir insanın, bu kadar uzun süre bu kadar büyük görevleri üstlenmiş bir insanın..."

Hürriyet

YERLİK TÜRKLERİNDE 10. SAYI 1771
DÜNYA MÜSTAKİL BİYAYI GAZETE
Kuruluş: SEDAT ŞERAFİ (1896 - 1963)

BAYAR, ARTIK YOK

3. Cumhurbaşkanı 104 yaşındaki Bayar dün gece 21.25 te hayata gözlerini yumdu. Millî yas ilan edildi. Bayraklar yarıya indirildi. Hükümet başsağlığı bildirisini yayınladı. Cenaze TBMM'den devlet töreni ile kaldırılacak.

● Bayar'ın yorgun kalbi, ölümden önce, sabah 10.30 da da durdu. Fakat doktorların son andaki müdahalesiyle tekrar çalıştı. Eski Cumhurbaşkanı koma halinde yaklaşık 11 saat kadar yasadı.

● Bayar'ın Anıtkabir'e mi, Devlet Mezarlığı'na mı defnedileceği, tartışma konusu oldu. Devlet Bakanı Yılmaz, "Anıtkabir'e defnedilmesi için yasa değişikliği gerek. Bu yasa değişikliği yetmezse Bayar, Devlet Mezarlığı'na defnedilecek. Bir kararname hazırlanıyor" dedi. Kesin kararın bugün verilmesi bekleniyor.

● Ölüm haberini TRT'nin normal yayınına başlamadan, ekranından bant geçirecek, yayıyla duyurması, halkın büyük tepkisine neden oldu. ● 13. sayfa

İLK MECLİS'İN SON ÜYESİ! Bu gün meclis başkanlığına seçildi. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, meclis başkanlığına Süleyman Demirel'i seçti.

Neler dediler?

● DEMİREL: "Bir büyük devlet adamı kaybettik. Anıtkabir'e gömülmesi için büyük yardımına layık saydık."

● ECEVİT: "Benim için çok özel bir konu. Açıklanamam, yarın (bugün) yapacağım."

● İNÖNÜ: "Başarılarıyla, hatalarıyla, tartışılmaz mal olmuştur. Saygıyla anacağız."

● TÜRKES: "Eski Cumhurbaşkanı Bayar'ın vefatını üzüntüyle öğrendim."

● 13. sayfa

104 yıllık albümünden 25 yaşında politikadaydı

● Doğumundan, ölümüne kadar... ● 12. sayfa

Yegün bakımda, son röportaj Sessiz tarih

● Bir an önce Çanç Bayar'ın son röportajını yayınladık. Bayar'ın son röportajı, Çanç Bayar'ın son röportajıdır. ● 11. sayfa

Dünya nasıl duydu

● Bayar'ın ölümü, dünya çapında büyük ilgiyle karşılandı. ● 11. sayfa

Ek 2. Hürriyet, 23 Ağustos 1986.

24 AĞUSTOS 1986

14 SAYI 400 LIRA (KDV DAHİL)

Milliyet Halk Gazetesi

Milliyet'in 100. Yılı için kültür hizmeti olarak

AİLE SETİ
4 kitap birden
Yalnız 30 KUPONA
İlk kuponun alt kısmında
Güncel bilgi ve ayrıntılar

Anıtkabir üzerinde duran Bayar ailesi, hükümetin Ankara'daki devlet mezarlığı önerisini kabul etmedi

ANITKABİR DEĞİL, UMURBEY

BAYAR'IN AYRILIĞI Cevat Bayar'ın cenazesi Ankara'daki devlet mezarlığına gömüleceği bildirildi. Bayar ailesi ise cenazeyi Umurbey'de toprağa vereceğini açıkladı.

TARİHİ AÇIKLAMA: Yassıada güvenlik görevlisi Yüzbaşı Remzi Oral ilk kez konuştu: Bayar'ın ölümünden döndüğü an Menderes'i nasıl astık

ÖZÜNTÜMÜZ SONSUZ

BAYAR'IN CENAZESİNDE...

Cevat Bayar'ın cenazesi Ankara'daki devlet mezarlığına gömüleceği bildirildi. Bayar ailesi ise cenazeyi Umurbey'de toprağa vereceğini açıkladı.

Bir ihtilal daha var

Yazı dizisi 9. sayfa da

Fikir suçuna para cezası

Büyükada'da yangın

Referandum sorunu ara seçimden sonraya kaldı

Zirvede mutabakat yok

Emiroğlu, özel okullara kızdı

Ben Baykalcı değil, sosyal demokratım

Sevgili torunlarıyla

Referandum sorunu ara seçimden sonraya kaldı

Zirvede mutabakat yok

Emiroğlu, özel okullara kızdı

Ben Baykalcı değil, sosyal demokratım

MEHMET BARLAS

Yeni SÜSÜZ ve Yeni İSMAİL 6. sayfa da

İLK KUPON

AİLE SETİ

Türk Ticaret Bankası

TÜRKBANK

Ek 3. Milliyet, 24 Ağustos 1986.

